

РОЛЬ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ ПІДПРИЄМСТВА В ФОРМУВАННІ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ РЕГІОНУ

О.О.Павленко, к.е.н., доцент;
Сумський державний університет,
Суми, Україна;
E-mail: o.pavlenko@management.sumdu.edu.ua

І.О.Максименко, аспірант;
Сумський державний університет,
Суми, Україна;

М.М.Гребенюк, студент гр. ПУ-81
Сумський державний університет,
Суми, Україна;

У статті проведений аналіз ролі бізнес-процесів в формуванні інвестиційної привабливості регіонів на основі оцінки показників економічного розвитку території. Бізнес-процес підприємства – це фактично будь-яка діяльність, яка відбувається на підприємстві та має «вхідний продукт», додає до нього певну цінність або елемент, що в свою чергу формує вихідний продукт для кінцевого споживача. В статті визначено вплив бізнес-процесів підприємства на формування економічної привабливості регіону. Досліджена структура взаємодії між підприємствами та інвестиційною політикою в середині вищезгаданих економічних зон. Важливим елементом впливу на регіональний розвиток є розглянуті у статті умови економічної агломерації, витрати та вигоди від агломераційних процесів, які в свою чергу формуються в умовах регіональної інфраструктури. Доведено актуальність і адаптивність матричного підходу на основі співставлення окремих показників для проведення комплексних досліджень як на рівні підприємства (бізнес-процеси) так і на рівні регіону (інвестиційна привабливість). Основними компонентами бізнес процесів підприємства в статті запропоновано розглядати управління трудовими ресурсами, управління запасами та матеріальними ресурсами, виробнича потужність підприємства, а також інформаційно-технологічні ресурси. При цьому основними компонентами інвестиційної привабливості регіону визначені інвестиційний потенціал, інвестиційна політика та інвестиційний клімат. В дослідженні пропонується на основі співставлення цих компонентів визначити їх взаємодію між собою та розрахувати загальну інвестиційну привабливість. Зокрема використання матричного підходу, при якому можливо аналізувати як загальну тенденцію, так і питомі показники. Це дає змогу для подальшого проведення аналізу та досліджень, зокрема ролі бізнес-процесів в формуванні інвестиційної привабливості регіону на основі різних груп показників, що одночасно характеризують як економічний розвиток регіону, так і ефективність діяльності підприємств на основі удосконалення бізнес-процесів.

Ключові слова: бізнес-процес, аналіз, інвестиційна привабливість, показник.

DOI: 10.21272/1817-9215.2020.3-31

ВСТУП

Великі міські агломерації та динамічні середні міста мають величезний потенціал для створення робочих місць та інновацій, оскільки вони є центрами для глобальних мереж, таких як торгівля чи транспорт. Саме ці компоненти стають основою формування інвестиційної привабливості регіону. А ефективність налагодження роботи окремих інфраструктурних складових залежить від рівня організації бізнес-процесів окремих підприємств. При цьому виникає необхідність розробки системи критеріїв та показників для оцінки інвестиційної привабливості регіонів на основі бізнес-процесів. І основним критерієм згідно [1,2] стає регіональний розвиток.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою дослідження є аналіз ролі бізнес-процесів в формуванні інвестиційної привабливості регіонів на основі оцінки показників економічного розвитку території.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Зрозуміло, що регіональні потреби щодо розвитку інфраструктури формуються попитом населення. Крім того, основними суб'єктами в цьому процесі

стають підприємства. Саме вони за рахунок регулювання пропозиції товарів та послуг впливають на формування попиту на ці товари та послуги. А це відображається на розмірах податкових надходжень, які спрямовуються на розвиток регіональної інфраструктури. А ступінь розвитку регіональної інфраструктури вже формує рівень інвестиційної привабливості регіону. Тому можна стверджувати, що завдяки податковим надходженням від підприємств та формуванню попиту на товари та послуги, можливе управління розвитком регіональної інфраструктури та формування її інвестиційної привабливості. А величина податкових надходжень, в свою чергу, залежить від організації бізнес процесів на підприємстві. Таким чином, на рисунку 1 наведена схема впливу бізнес процесів підприємства на інвестиційну привабливість регіону.

Необхідно визначити складові інвестиційної привабливості регіону. Згідно [3,4] розглянемо наступні:

- інвестиційний потенціал (I1);
- інвестиційна політика (I2);
- інвестиційний клімат (I3).

Рисунок 1 - Схема впливу бізнес процесів підприємства на інвестиційну привабливість регіону

При цьому, основними компонентами бізнес процесів підприємства є:

- управління трудовими ресурсами (BP1),
- управління запасами та матеріальними ресурсами (BP2),
- виробнича потужність підприємства (BP3)
- інформаційно-технологічні ресурси (BP4).

Саме тому виникає необхідність визначення взаємозалежностей, які будуть відображати вплив бізнес процесів на формування інвестиційної привабливості регіону. Таку залежність можна представити формулою:

$$I = f(BP) \quad (1)$$

де I – оцінка змін, які відбуваються в інвестиційній привабливості регіону,
BP – оцінка розвитку бізнес процесів підприємства.

Саме тому, основні дослідження щодо визначення впливу бізнес процесів на інвестиційну привабливість регіону полягають в оцінці змін, які відбуваються всередині підприємства (оцінка бізнес процесів) та зовні (оцінка інвестиційної привабливості). Найбільш оптимальною буде оцінка окремих складових бізнес процесів. А для цього потрібна розробка моделей формування операційних стратегій підприємства, впровадження навчальних інновацій щодо підготовки кадрів [5], розробка активних стратегій діяльності підприємства . Укрупнена модель такого підходу наведена в таблиці 1.

Таблиця 1 – Матриця взаємодій бізнес-процесів та інвестиційної привабливості регіону

	BP1	BP2	BP3	BP4
I1	$I1=f(BP1)$	$I1=f(BP2)$	$I1=f(BP3)$	$I1=f(BP4)$
I2	$I2=f(BP1)$	$I2=f(BP2)$	$I2=f(BP3)$	$I2=f(BP4)$
I3	$I3=f(BP1)$	$I3=f(BP2)$	$I3=f(BP3)$	$I3=f(BP4)$

Однак, варто зазначити, що сучасні тенденції розвитку регіональної інфраструктури в Україні формуються в умовах економічної агломерації. Звідси важливий вплив на самі підприємства і їх бізнес-процеси відіграють витрати та вигоди від агломераційних процесів, які в свою чергу формуються в умовах регіональної інфраструктури.

У багатьох країнах продуктивність праці вимірюється у валовому внутрішньому продукті за відпрацьовану годину, а заробітна плата зростає із збільшенням розміру міста. Більш високі показники продуктивності є відображенням внутрішньої цінності перебування в місті, відомого як вигода від агломерації. В середньому заробітна плата працівника зростає із збільшенням розміру міста, де він працює, навіть після контролю за такими показниками, як рівень освіти. За оцінками організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), виплата за агломерацію у вигляді надбавки за заробітну плату зростає на 2-5% за подвоєння чисельності населення.

Більш висока продуктивність праці частково зумовлена якістю робочої сили та промислової суміші в регіонах. Великі міста, в середньому, мають більш освічене населення, причому частка як висококваліфікованих, так і низько кваліфікованих робітників зростає із збільшенням міст. Збільшення частки працівників в містах з університетською освітою на 10 відсоткових пунктів підвищує продуктивність праці інших працівників цього міста на 3-4%. У великих містах, як правило, основна частка секторів функціонує з більш високою продуктивністю, в таких сферах як бізнес-консалтинг, юридичні чи фінансові послуги тощо. Вони також частіше є централізованими або сервісними центрами, через які спрямовуються торгові, фінансові та інші потоки. Ці потоки, як правило, вимагають надання послуг із високою доданою вартістю, яка потім і формує податкові надходження, які впливають на формуванні інфраструктури.

Життя у великому місті справді дає переваги, але має і недоліки (Таблиця 2).

Таблиця 2 – Порівняльна таблиця міських переваг та недоліків

Міські переваги	Міські недоліки
Продуктивність	Нерівність прошарків населення
Заробітна плата	Ціни за житло
Зручності міста	Затори
Інновації	Забруднення міста
Ринки, магазини	Злочинність

Хоча продуктивність, заробітна плата та наявність багатьох зручностей, як правило, зростають із збільшенням розміру міста, також виникають і додаткові витрати, що зазвичай називають витратами на агломерацію. Деякі витрати на агломерацію є фінансовими: наприклад, ціни на житло/орендна плата та, загальніше, рівні цін, зазвичай вищі у великих містах. Крім того, ряд нематеріальних витрат, таких як забруднення навколишнього середовища, затори, нерівність прошарків суспільства та злочинність, зазвичай також зростають із збільшенням розміру міста, тоді як довіра та подібні заходи соціального капіталу часто знижуються. Дані з опитування жителів українських міст підтверджують, що громадяни великих міст -

незважаючи на оцінку підвищених зручностей - як правило, менш задоволені іншими згаданими аспектами, зокрема забрудненням повітря. Певною мірою розмір міста є результатом компромісу між вигодами від агломерації та витратами на агломерацію. Таким чином, можна зробити висновок, що економічна агломерація має прямий вплив на формування бізнес-процесів на підприємствах, на інфраструктуру, та звісно на інвестиційну привабливість регіону.

Таким чином, на основі матричного підходу (таблиця 1) визначимо ряд статистичних показників [6] для оцінки інвестиційної привабливості регіону, а саме першої її складової - інвестиційного клімату. В таблиці 3 наведені показники, які одночасно характеризують як бізнес-процеси, так і інвестиційний клімат. Для найбільш детального розрахунку, необхідно брати до уваги як найбільше показників. В нашому випадку, візьмемо 5 показників. Для аналізу, необхідно експертно визначити цінність кожного показника, та визначити коефіцієнти (k_i), які і будуть характеризувати питому вагу кожного показника в загальній оцінці інвестиційної привабливості регіону. В таблиці 3 порівнюється значущість показника на основі первогового співставлення. Таке співставлення проводиться на основі експертної оцінки за двобальною шкалою. Оцінка 2 бала відповідає умові за якою показник, що знаходиться у рядку, важливіший за той, що знаходиться у стовпці. Якщо показник, що знаходиться у рядку, менш важливіший за той, що знаходиться у стовпці, то оцінка 0. Якщо показники рівноважливі оцінка 1 бал.

Таблиця 3 – Матриця оцінки коефіцієнтів питомої ваги показників в загальній оцінці інвестиційної привабливості регіону (k_i)

	Середньо-облікова кількість штатних працівників	Обсяг реалізованої промислової продукції	Капітальні інвестиції в промисловість	Заробітна плата штатних працівників на 1 особу.	Капітальні інвестиції.	Сума балів	Коефіцієнт k_i
Середньооблікова кількість штатних працівників	*	1	0	1	2	4	4/20=0,20
Обсяг реалізованої промислової продукції	1	*	2	1	0	4	4/20=0,20
Капітальні інвестиції в промисловість	2	0	*	2	1	5	4/20=0,25
Заробітна плата штатних працівників на 1 особу	1	1	0	*	2	4	4/20=0,20
Капітальні інвестиції	0	2	1	0	*	3	4/20=0,15
Усього						20	

Як видно, найбільшу значимість отримав показник капітальні інвестиції в промисловість (0,25). Це, ще раз підкреслює необхідність удосконалення розвитку бізнес-процесів, що в свою чергу вплине на розвиток інвестиційного клімату через суб'єкти господарювання.

ВИСНОВКИ

Аналіз ролі бізнес-процесів в формуванні інвестиційної привабливості регіону можна проводити на основі різних груп показників, що одночасно характеризують як економічний розвиток регіону, так і ефективність діяльності підприємств на основі

удосконалення бізнес-процесів. Найбільш адаптованим до такого аналізу є матричний підхід на основі співставлення окремих показників. Згідно такого підходу виникає можливість отримувати вагомні коефіцієнти, які можна використовувати для проведення комплексних досліджень чк на рівні підприємства (бізнес-процеси) так і на рівні регіону (інвестиційна привабливість).

SUMMARY

O. Pavlenko, I. Maksymenko, M. Grebenyuk. THE ROLE OF BUSINESS PROCESSES OF THE ENTERPRISE IN THE FORMATION INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF THE REGION

The article analyzes the role of business processes in the formation of investment attractiveness of regions based on the assessment of economic development of the territory. The business process of the enterprise is in fact any activity that takes place in the enterprise and has an "input product", adds to it a certain value or element, which in turn forms the output product for the final consumer. The article identifies the impact of business processes of the enterprise on the formation of economic attractiveness of the region. The structure of interaction between enterprises and investment policy in the middle of the above - mentioned economic zones is studied. An important element of the impact on regional development is the conditions of economic agglomeration, costs and benefits of agglomeration processes considered in the article, which in turn are formed in the conditions of regional infrastructure. Proved the relevance and adaptability of the matrix approach based on the comparison of individual indicators for conducting comprehensive research both at the enterprise level (business processes) and at the regional level (investment attractiveness). The main components of business processes of the enterprise in the article it is offered to consider management of labor resources, management of stocks and material resources, production capacity of the enterprise, and also information and technological resources. The main components of the region's investment attractiveness are investment potential, investment policy and investment climate. The study proposes to determine their interaction with each other and calculate the overall investment attractiveness based on the comparison of these components. In particular, the use of a matrix approach, in which it is possible to analyze both the general trend and specific indicators. This allows for further analysis and research, in particular the role of business processes in shaping the investment attractiveness of the region on the basis of various groups of indicators that simultaneously characterize both economic development of the region and business efficiency based on business process improvement.

Key words: business process, analysis, investment attractiveness, indicator.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Жулавський, А. Ю., Павленко, Е. А., & Алибекова, Ю. Т. (2013). Scientific Methodological Bases of Ecologically Oriented Administrative Territory Management System Forming. Молодой ученый, (11), 337-344.
2. Павленко, О. О., & Алибекова, Ю. Т. (2012). Використання індексного інструментарію для діагностики соціо-еколого-економічного розвитку території. Економіка та держава, (12), 32-38.
3. Пілевич Д.С. Теоретичні аспекти формування інвестиційної політики України /Вісник Чернігівського державного технологічного університету. Серія "Економічні науки"2012.-[Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://economic-vistnic.stu.cn.ua/index.pl?task=arcls&id=363>
4. Жулавський, А. Ю., Павленко, О. О., Опанасюк, Ю. А., & Тимченко, І. О. (2013). Регіональний менеджмент.
5. Павленко, О. О., Глівенко, С. В., & Лук'янихін, В. О. (2010). Використання проектного підходу при впровадженні навчальних інновацій. Управління проектами та розвиток виробництва, (1), 107-113
6. Статистичний збірник «Регіони України» 2019.- Ч.1 /Державна служба статистики України, Київ [Електронний ресурс]– Режим доступу: https://ukrstat.org/uk/druk/publicat/kat_u/2019/zb/12/zb_ru1ch2019.pdf

REFERENCES

1. Zhulavsky, A. Yu., Pavlenko, EA, & Alibekova, Yu. T. (2013). Scientific Methodological Bases of Ecologically Oriented Administrative Territory Management System Forming. Young Scientist, (11), 337-344.
2. Pavlenko, OO, & Alibekova, Yu. T. (2012). The use of index tools for diagnosing the socio-ecological and economic development of the territory. Economy and State, (12), 32-38.
3. Pilevich, DS (2012). Theoretical aspects of investment policy formation in Ukraine. Bulletin of Chernihiv State Technological University. Series: Economic Sciences, (4), 50-57.
4. Zhulavsky, A. Yu., Pavlenko, OO, Opanasyuk, Yu. A., & Timchenko, IO (2013). Regional management.
5. Pavlenko, OO, Glivenko, SV, & Lukyanikhin, VO (2010). Using a project approach in the implementation of educational innovations. Project Management and Production Development, (1), 107-113
6. State Statistics Service of Ukraine. (2019) Statistical collection "Regions of Ukraine" (1)